

A. K ü n n a p, H. R a j a n d o
(Tartu)

PAUL ARISTE TEADUS- JA TEADUSKORRALDUSTÖÖ
NIMESID JA ARVE

Paul Ariste suure juubeliga seostub nii suur hulk nimesid ja nii suured arvud, et pole lootustki neid kõiki ammendavalt esitada. Järgnevas vaid väike valik neist teadus- ja teaduskorraldustöö alalt (seisuga 01.04.1984).

Juubilar on teinud tohutu töö edukalt kaitstud fenno-ugristikaalaste kandidaadiväitekirjade juhendajana (sulgudes kaitsmisaasta):

Esti NSV-st - E. Vääri (1953), A. Vinkel (1954), H. Rätsep (1954), V. Pall (1955), A. Pikamäe (1956), V. Hallap (1956), E. Pajusalu (Adler) (1957), A. Laanest (1958), R. Karelson (1959), S. Smirnov (1959), K. Kont (1959), G. Liiv (1962), P. Kokla (1964), H. Neetar (1965), T.-R. Viitso (1966), I. Batarina (1968), A. Künnap (1969), H. Heiter (1970), V. Mürkhein (1971), K. Uustalu (1972), T. Seilenthal (1977), L. Vaba (1978), H. Piir (1984);

Läti NSV-st - J. Kärklipš (1952), M. Rudsīte (1954), A. Laua (1954), V. Juriks (1955), A. Ahero (1956), V.-R. Beitāne (1959), A. Grīnblats (1960), D. Barbare (1962);

Mari ANSV-st - L. Vassikova (1955), I. Galkin (1956), I. Ivanov (1965), G. Tušarov (1966), J. Mustajev (1975), E. Jakimova (1975), J. Anduganov (1977), G. Valitov (1978), Z. Ivanova (1979), L. Petuhhova (1981), A. Kuklin (1983), V. Vassiljev (1984);

Karjala ANSV-st - A. Morozova (1952), M. Kuusinen (1954), M. Zaitseva (1966), A. Barantsev (1971);

Mordva ANSV-st - M. Mosin (1971), K. Ananjina (1975), G. Batkov (1975), A. Jegorova (1977), N. Agafonova (1983);

Udmurdi ANSV-st - I. Tarakanov (1959), M. Atamanov (1978);

Ukraina NSV-st - I. Zékány (1964), S. Mokány (1966), K. Vávra (1970), K. Mokány (1972).

Kokku on neid kandidaadiväitekirju 58: Eesti NSV-st - 23, Mari ANSV-st - 12, Läti NSV-st - 8, Mordva ANSV-st - 5,

Karjala ANSV-st - 4, Udmurdi ANSV-st - 2, Ukraina NSV-st - 4. Olgu mainitud, et enamikus on need tööd kaitsitud Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Aukartustäratav on ka Paul Ariste poolt oponeeritud väitekirjade hulk. Tartu Riiklikus Ülikoolis kaitsitud kandidaadiväitekirju on nende hulgas 63:

Eesti NSV-st - K. Aben (1947), V. Pino (1953), A. Villup (1953), E. Kurve (Ahven) (1953), M. Must (1954), J. Peegel (1954), A. Kiindok (1954), Ü. Tedre (1955), A. Viires (1955), I. Kont (1955), A. Veski (1956), A. Valmet (1956), S. Nigol (1958), E. Koit (1959), H. Tampere (1962), I. Sarv (1964), U. Lehtsalu (1964), T. Habicht (1965), O. Kõiva (1965), E. Uuspõld (1967), L. Randma (1968), H. Liin (1969), V. Maan-so (1970), A. Jõgi (1971), A.-R. Hausenberg (1973);

Läti NSV-st - S. Cisere (1961); Karjala ANSV-st - A. Hurmevaara (1955), M. Mullenon (1966), P. Zaikov (1980); Leningradist - L. Rongonen (1954), A. Kukkonen (1967); Komi ANSV-st - J. Guljajev (1962), Z. Kuznetsova (1968), J. Igušev (1973); Udmurdi ANSV-st - R. Jašina (1965), D. Jašin (1967), S. Bušmakin (1972), R. Nasibullin (1973); Mari ANSV-st - P. Gordejev (1961), D. Kazantsev (1965), G. Lavrantjev (1967), Z. Utšajev (1968), I. Ivanov (1970), A. Kitikov (1971), N. Kuturov (1972); Mordva ANSV-st - M. Bibin (1966), M. Bi-uškin (1968), M. Kelin (1968), M. Imaikina (1968), P. Kuda-jev (1969), R. Širmankina (1970), N. Aduškina (1971), V. Imaikina (1971), S. Lipatov (1971), L. Turajeva (1973), P. Matjuškin (1973), R. Aljoškina (1974), T. Iomakina (1975), L. Ruzajeva (1975), V. Ledjaikina (1981), I. Vedjaškin (1981); mujalt Vene NPSV-st - L. Verte (1982), G. Kurkina (1982).

Siinsamas kaitsitud doktoriväitekirjadest on ta olnud oponendiks 12-1: A. Kask (1955), P. Alvre (1966), Ü. Baitšura (1966), E. Laugaste (1970), H. Peep (1970), L. Rongonen (1972), K. Muru (1974), I. Ivanov (1975), T. Nadkin (1982), T.-R. Viitso (1983), A. Kukkonen (1983); H. Õim (1983).

Mujal on juubilar oponeerinud 58 kandidaadiväitekirja: V. Suhhanova (1951 Petrozavodskis), A. Botškajeva (1951 Moskvas), A. Šestakova (1952 Moskvas), Z. Dubrovina (1952 Moskvas), J. Malõševaskaja (1952 Kaasanis), M. Galle (1952 Riias), N. Bogdanov (1952 Leningradis), M. Vecozola (1953 Riias), E. Päll (1954 Moskvas), M. Semjonova (1954 Riias), E. Soida (1954 Riias), E. Šmite (1954 Riias), T. Porite (1954 Riias), S. Raga (1955 Riias), N. Bogoljubova (1955 Riias),

M. Boskova (1955 Riias), M. Lepika (1955 Riias), G. Patrušev (1955 Leningradis), K. Sokolova (1955 Leningradis), D. Zemzare (1956 Riias), E. Liepa (1958 Riias), R. Grīsele (1958 Riias), M. Graudiņa (1959 Riias), V. Bisenieks (1959 Riias), T. Pabauskaja (1960 Riias), I. Freidenfelds (1960 Riias), A. Bojāte (1960 Riias), E. Riikoja (1960 Tallinnas), M. Māger (1963 Tallinnas), H. Viires (1963 Tallinnas), L. Szabó (1963 Leningradis), J. Rombandejeva (1964 Leningradis), F. Vakk (1964 Tallinnas), A. Moora (1964 Tallinnas), M. Brīge (1965 Riias), R. Viidalepp (1965 Tallinnas), M. Neillande (1966 Riias), A. Volodin (1966 Leningradis), A. Sainahhova (1966 Moskvā), A. Pupkis (1967 Vilniuses), T. Zālīte (1967 Riias), A. Mihelšone (1967 Riias), I. Freimane (1967 Riias), V. Põlma (1968 Tallinnas), N. Terjoškin (1968 Moskvā), R. Vaide mane (1968 Riias), V. Broka (1969 Riias), K. Karpova (1969 Riias), V. Skujina (1969 Riias), I. Celmrauga (1970 Riias), A. Bek (1971 Tallinnas), E. Kagaine (1971 Riias), A. Stelle (1971 Riias), K. Vende (1974 Tallinnas), A. Bankavs (1978 Minskis), E. Vaigla (1978 Moskvā), B. Pernica (1981 Minskis), P. Hagu (1983 Leningradis).

Sellele lisandub 21 mujal oponentitud doktoriväitekirja: K. Maitinskaja (1950 Moskvā), B. Serebrennikov (1955 Moskvā), N. Koljadenkov (1958 Moskvā), P. Perevoštšikov (1960 Moskvā), J. Lebedys (1965 Vilniuses), E. Karhu (1965 Leningradis), P. Vaarask (1966 Tbilisis), J. Kazlauskas (1967 Vilniuses), Z. Zinkevičius (1967 Vilniuses), I. Galkin (1968 Tallinnas), J. Palionis (1968 Vilniuses), N. Terestšenko (1968 Moskvā), M. Rudzīte (1969 Riias), T. Ahmatov (1969 Frunzes), A. Blinkena (1970 Riias), J. Bihari (1972 Budapestis), Z. Dubrovina (1972 Leningradis), G. Kert (1972 Moskvā), L. Cepļītis (1975 Moskvā), V. Pall (1975 Tallinnas), O. Tkaštšenko (1982 Leningradis).

Ūttekokku on Paul Ariste oponentinud 154 väitekirja järgmiselt: Tartus - 75, Riias - 32, Moskvā - 14, Tallinnas - 11, Leningradis - 10, Vilniuses - 5, Minskis - 2, Kaasanis, Tbilisis, Frunzes, Petrozavodskis ja Budapestis - igāuhes 1.

Juubilar on juhendanud 30 ūliõpilaste konkursitõõd, millest ūks on saanud ūleliidulise konkursi aukirja, ūks KKI preemia, 8 vabariikliku konkursi auhinna (ūks I auhinna, kolm II auhinna, ūks III auhinna ja 3 diplomit), 27 TRŪ I auhinna, 2 TRŪ II auhinna ja ūks TRŪ III auhinna. Tema ju-

hendamisel on valminud 89, diplomitööd ning veelgi arvukalt kursusetöid.

Oma sõjajärgseid keeleuurimisretki alustas juubilar 1947. aastal reisiga Leningradi oblastisse vadjalaste ja isurite juurde koos üliõpilaste E. Vääri ja K. Kondiga. 1948, 1949 ja 1950 külastab ta koos suure rühma üliõpilastega Läti NSV-s liivlasi. 1951 ja 1952 suunduvad retked Novgorodi oblasti Valdai rajooni karjalaste juurde (1951 on peale üliõpilaste kaasas ka aspirant E. Vääri). Koos E. Vääriga käis ta 1951. aastal ka Läti NSV-s lutsilaste juures. 1953 läheb Paul Ariste üliõpilasarühmaga Leningradi oblasti Vinnitsa rajoonis elavate vepslaste juurde, vepslaste juures käib ta üliõpilasarühmaga ka 1954. ja 1955. aastal (1954 on kaasas ka aspirant A. Pikamäe). Mõne päeva on ta 1954. aastal koos E. Vääriga Läti NSV-s leivude juures. 1956 suundub juubilar G. Vilbaste ja üliõpilastega isurite juurde Leningradi oblasti Kingissepa rajooni, 1957 ja 1958 uurib ta koos üliõpilastega samas rajoonis nii isuri kui vadja keelt. 1959. aastal järgneb retk H. Rätsepa, üliõpilase T.-R. Viitso ja fotograafide-filmimeestega Leningradi oblasti Kingissepa ja Lomonossovi rajooni vadjalaste juurde, 1960 uurib juubilar samades rajoonides üliõpilaste osavõtul nii isurite kui vadjalaste keelt. 1961 on ta üliõpilasarühmaga Karjala ANSV-s Šoutjärve vepslaste ning seejärel paari üliõpilasega Leningradi oblasti Kingissepa rajooni vadjalaste juures. Kingissepa rajooni vadjalasi suundub ta paari üliõpilasega uurima ka aastail 1964, 1965 ja 1966. Aastal 1967 teeb ta seda koos I. Tõnuristiga, 1968 aga taas üliõpilastega, võttes samal aastal sinna ette veel teiseigi retke koos T. Seilenthaliiga. 1969 on Paul Ariste seal üliõpilastega, samuti 1970. aastal, mil uuritakse ühtlasi ka isuri keelt. 1971 suundub ta üliõpilastega ikka samasse Kingissepa rajooni vadjalaste, 1972 aga nii vadjalaste kui isurite juurde, piirdudes 1973. aastal taas ainult vadjalastega nagu ka 1974. aastal, mil on üliõpilastele lisaks kaasas veel M. Norvik ja H. Rajando. Samas kohas töötab ta vadjalaste juures koos I. Rүүtli, O. Kõiva, E. Ernitsa jmt. aastal 1976, muidugi on kaasas ka üliõpilased. Vadja, soome ja isuri keelt suundub ta sinna uurima veel 1978. aastal koos P. Alvre, üliõpilaste ning helitehnikuga. Ühtekokku teeb see 32 uurimisreisi ajavahemikus 1947-1978. Peale selle on ta korduvalt organiseerinud ja juhtinud mõnepäevaseid õppesõitude vadjalaste juurde,

millest on osa võtnud üliõpilased, õppejõud ja aspirandid.

Paul Ariste mitmekülgne tegevus on leidnud kõrget hindamist. Korduvalt on teda autasustatud ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga (1955, 1965, 1970, 1974, 1975, 1980) ja Läti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga (1954, 1975), aukiri on ka Mordva ANSV Ülemnõukogu Presiidiumilt (1975) ja Udmurdi ANSV Ülemnõukogu Presiidiumilt (1980). Eesti NSV teeneline teadlane on ta aastast 1965, Tartu linna aukodanik aastast 1982. Tartu Riikliku Ülikooli medali sai juubilar 1974. aastal, Mordva Riikliku Ülikooli aukirja 1982, NSV Liidu Rahvamajandussaavutuste Näituse peakomitee aukirja 1981. Korduvalt on ta saanud ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi, EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna RSN Täitevkomitee ning Tartu Riikliku Ülikooli aukirju. Vabariikliku preemia kahekordne laureaat (1959 ja 1983). 1970 autasustati teda V.I. Lenini mälestusmedaliga, 1971 Tööpunalipu ordeniga, 1975 Rahvaste Sõpruse ordeniga ja 1981 Lenini ordeniga. ENSV TA akadeemikuks valiti juubilar 1954. aastal, Emakeele Seltsi auliige on ta 1974. aastast.

Rida välismaa teaduslikke asutusi ja organisatsioone on valinud Paul Ariste oma auliikmeks: Soome-Ugri Selts (Suomalais-ugrilainen Seura, Helsinki, 1965), Ungari Teaduste Akadeemia (A Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1967), Ameerika Lingvistikaühing (Linguistic Society of America, Bloomington, 1972), Kalevala Selts (Kalevalaseura, Helsinki, 1975), ühing "Karskuse Sõbrad" ("Raittiuden ystävät", Helsinki, 1975), Emakeele Selts (Kotikielen Seura, Helsinki, 1976), Rahvusvaheline Ungari Filoloogia Selts (A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság, Budapest, 1977), Ungari Keeleteaduse Selts (A Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1980), Societas Uralo-Altica (Hamburg, 1982). Audoktoriks on juubilar valitud järgmistes ülikoolides: Helsingi (Helsingin yliopisto, 1969), Szegedi (József Attila Tudományegyetem, 1971), Tampere (Tampereen yliopisto, 1975). Välisliikmeks on ta Soome Kirjanduse Seltsis (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 1954), Soome Teaduste Akadeemias (Suomen Tiedeakatemia, Helsinki, 1969), Porthani Seltsis (Porthan-Seura, Helsinki, 1975) ja Soome Akadeemias (Suomen Akatemia, Helsinki, 1980).

Paljudest ühiskondlikest ülesannetest, mida juubilar on aastate jooksul täitnud, nimetagem siin ainult neid, mida ta täidab ka praegu. Ta on Rahvusvahelise Fennougristikakomitee esimees, VI rahvusvahelise fennougristikakongressi aupresi-

dent (toimub 1985 Sõktõvkaris), Nõukogude Fennougristika-
komitee esimees, ajakirja "Советское финно-угроведение" pea-
toimetaja, "Emakeele Seltsi Aastaraamatu" peatoimetaja, Tar-
tu Riikliku Ülikooli toimetistesarja "Interlinguistica Tar-
tuensis" toimetuskolleegiumi esimees ja "Linguistica" toi-
metuskolleegiumi liige, ENSV TA Ühiskonnateaduste Osakonna
toimetiste, ajakirja "Keel ja Kirjandus" ning "Lingvaj Prob-
lemoj kaj Lingvo-Planado" (Austin) toimetuskolleegiumide
liige, Tartu Riikliku Ülikooli, TRÜ filoloogiateaduskonna,
ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi ja Pr. R. Kreutzwaldi
nimelise Kirjandusmuuseumi nõukogude liige, ENSV TA KKI
vadja sõnaraamatu peatoimetaja.

А. К ю н н а п, Х. Р а я н д о
(Тарту)

НЕКОТОРЫЕ ИМЕНА И ЦИФРЫ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ НАУЧНУЮ
И НАУЧНО-ОРГАНИЗАТОРСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПАУЛЯ АРИСТЭ

Р э з ю м е

Под научным руководством юбиляра написано и успешно защищено 57 кандидатских диссертаций по финно-угроведению: из Эстонской ССР - 23, из Марийской АССР - 12, из Латвийской ССР - 8, из Карельской АССР - 4, из Мордовской АССР - 4, из Удмуртской АССР - 2, из Украинской ССР - 4. В большинстве случаев защита состоялась в стенах Тартуского государственного университета.

Он был официальным оппонентом 63 кандидатских и 12 докторских диссертаций, защищенных здесь же, а также 58 кандидатских и 21 докторских диссертаций, защищенных в других центрах. Всего таких диссертаций - 154. Из них 75 защищены в Тарту, 32 - в Риге, 14 - в Москве, 11 - в Таллине, 10 - в Ленинграде, 5 - в Вильнюсе, 2 - в Минске, по одной - в Казане, Тбилиси, Фрунзе, Петрозаводске и Будапеште.

Конкурсных студенческих работ по его руководством написано 63, дипломных - 89.

В период 1947-1978 Пауль Аристе руководил 32 полевыми экспедициями к носителям прибалтийско-финских языков, в которых участвовали ученые, аспиранты, студенты, фоно-, фото- и кинотехники.

Деятельность юбиляра высоко оценена партией и правительством. Он удостоен ряда почетных званий, почетных грамот и правительственных наград. Пауль Аристе является почетным членом многих заграничных научных учреждений и организаций, а также почетным доктором трех заграничных университетов.

Пауль Аристе продолжает выполнять ряд ответственных общественных поручений.